

JOURNAL 11. 17

Van't voornaemste dat gepasseert is voor, in,
en ontrent de Belegeringe van de Stad

R E E S ;

Neffens

De Verdeeling van de

P O S T E N ,

En

De Principaelste

D E F E C T E N ;

By particuliere Memoryen aengetrocken, &c.

Door

A. L. A. . M.

Anno 1673.

Ba 73.

TOURNAMENT

Van 't voortreffelick gepasseert wort
op sijn tijt. Het geding van de

TOURNAMENT

De veranderinge van de

TOURNAMENT

In

de

TOURNAMENT

De veranderinge van de

Door

de

Annus 1673

000614 MBL

J O U R N A E L

Van 't voornaemste dat gepasseert is voor, in,
en ontrent de Belegeringe van de Stad

R E E S ;

Neffens de verdeelingen van de Posten, en principaelste Defecten, by Particuliere Memorien aengetrocken, &c.

N 't laetst van May 1672. ontmoeten de Heeren, haer Ed. Mog. Gedeputeerden, *Srick* en *Aylua* den anderen tot *Rees*, komende den eersten met het Jacht van *Wesel*, en de laetste te land over van beneden.

Gedurende haer aenwesen wierden daeghlicks verscheydene parthyen soo te Voet als te Peerd, en andre beuyt binnen gebracht *, tot groot genoeg van deselve Heeren Gedeputeerden.

En nam daer op de Gouverneur d' occasie waer, van te seggen, dat nu haer Ed. Mog. voor haer oogen sagen, het geen hy deselve soo dickwils en serieuslick geremonstreert had.

Namentlick van wat dienst het sou zijn voor den Staet, en van wat afbreuck voor den vyandt, by aldien men *Rees* met een fortabel Guarnisoen voorsien had.

Dat nu niet genoeg was om maar een schijn van besettinge te geven aen de nodigste Posten.

Ja minder als by de groote cassatie en reductie van 's Landts Militie,

A 2

in't

* Capiteyn *Ingenhoven*, die als Drost van 't *Weert* de wegen en Contreyen best kende, de'e in desen goede Officien.

in 't diepste van de Vrede, by verdeeling van de Besettingen over de Frontieren *Rees* en sijn *Schans*, waren aengeslagen.

Omtrent dese tijt bequam de Gouverneur verskerde kontschap, dat ongeveer een aental van 800. Artillery-Peerden uyt *Boukholdt*, onder een slechte wacht, quamen weyden ruym vyf quartier uurs van de Stadt.

Hy ging daer op aenstonts by opgemelte Heeren Gedeputeerden aen 't Jacht, sich sterck makende soo 't haer Ed. Mog. mochten goetvinden, deselve in eygener persoon te gaen wegh-nemen met de Ruytery van *Rees* en *Emmerick*, en haer alle op te brengen.

Seyde oock tot derselver naerichtinge, dat te vooren, als hem diergelijcke occasie was voorgekomen, daer over aen sijn *Hoogheydt* geschreven had.

Dan dat doenmaels de toestel en preparaten van offensie en rupture, by den Munsterschen Bisschop, soo verre niet waren uytgeborsten.

Daer nu binnen deselve stadt *Boukholdt* al veerdigh stonden tot de Marsch een goede Artillerie, en onder die veel Mortiers of Vuyr-muyfers, soo weynigh dagen daer na tegens de Stadt *Grol* afgevoert en gebreyckt zijn.

Gemelte Heeren Gedeputeerden toonden haer seer genegen, dan vonden goet aenstonts daer over te schrijven aen de Heeren Gevolmachtighde te Velde, maer derselver antwoordt, zijnde declinatoir, verdween oock dese occasie.

Den 1. Juny bequamen de Heeren Gedeputeerden op het Jacht d' eerste vliegende tydinge dat *Orsoy*, *Rhynberck*, *Buderick*, en *Wesel*, tegelijck soo berent als belegert waren.

De Gouverneur die met de Heeren doenmaels spijsigde, willende hier op geen tijdt versuymen, nam sijn afscheyt, en liet sich met de Chaloup aenstonts overfetten na de *Reesse Schans*, om aldaer alle noodige ordres te vernieuwen.

En voornamentlick om met alle mogelijke diligentie voor *zijn* eygen gelt en credijt (want de Staet oock in desen in mora was gebleven) van de naefte meulens en andere particuliere in te koopen en af te halen al het Meel dat 'er gevonden wierd.

Met expresse ordre aen de Backers in de Schans van nacht en dagh te backen.

Hy de'e oock van de Inwoonders opkopen een goede quantiteyt Biers, en noch den selfden dagh uyt de Stadt overhalen provisie van Kaes.

En dit alles transporteren in de Kerck-halve-maen, ter gedesigneerder plaats.

Gelaste oock eenige leege vaten te vullen met versch water, want 'er geen put in was, en de Commissaris Lobbrecht by meer-gemelte Heeren Gedeputeerden te laet geauthoriseert wierd, om 'er een te maken.

Des avonts weer in de Stadt en aen *zijn* Logement komende, vond hy d' Officieren alle by een, die hy, in 't overvaren na de Schans, aen den Onder-majoor gelaft had tegens 6. uren te convoceren.

En na een korte propositie over den tegenwoordigen toestand van saken, versocht haer advijs in wat voegen met het presente Guarnisoen de nodigste Posten best souden kunnen verdeelt werden.

Sy waren het te samen hier in eens, dat met soo weynigh Volck geen effort van den Vyant kon werden tegen-gestaen.

In vertrouwen nochtans dat se een notabel secours te verwachten hadden, quamen in de vereyfte Provisionele verdeylinge (gelijk de Gouverneur die noemde) haest over een.

En dewijl my deselve is ter handt gekoomen, sal ick se hier na van woordt tot woordt by voegen, op dat te klaerder mach blijcken hoe sober en slecht het kleyne Guarnisoen na advenant van soo groote en wijtluchtige Besettingen geproportioneert was.

Noch den selfden avont wiert d' Aennemers aengefeyt haer by nacht en dagh met de besteede Wercken te willen spoedigen.

En in specie met het leggen van de Storm-palen, het sacken van de Bateriaen, en het opmaken van de respectie Ravelijns voor de Rhijn, Del en Val Poorten.

De Gouverneur liet selfs oock arbeyden om eenige Embrasures of In-snydingen te maken in d' Espaulen of Flanquen van de Bolwercken.

Oock wierde dien avont by d' ordre ge-eycht, om den volgenden dagh in te brengen een lijst van d' Ambachts luyden, als Smeden, Metafelsaers, Timmerluyden, &c. die yder Capiteyn onder sijn Compagnie had, om sich van deselve in tijt van noodt, en by onwil van de Burgers te kunnen dienen, soo en daer het by voorvallende occasie mocht van nooden zijn.

Den 2. en 3. quamen verscheyden Deferteurs uyt de Fransche Legers, en onder die twee Engelsche partyen Ruyters, van 't Regiment van den Hertogh van *Monmouth*.

De Gouverneur liet dese aen sijn huys wel trafteren, en de voornaemste onder haer sonderen, of sy wel aen eenige van haer Cameraets in 't selfde Regiment souden willen schrijven, hoedanigh sy aen dese zijde gececipieert en ontfangen waren, om haer alfoo het overkomen des te smakelijcker te maken.

En dewijl deselve Ruyters als uyt eene mondt wilden doen gelooven, dat sy en alle d' andere van haer Natie ongenegen waren tegens sijn *Hoogheydt*, en desen Staet te dienen, hebben sy tot bewijs van dien soodanige Brieven sonder scrupule of tegenspreken verveerdicht.

Die de Gouverneur eerst door een Tolck heeft doen lesen en vertalen.

En toegemaect behandicht aen een van sijn principaelste Kondschap-pers, (die onder pretext van Brandewijn en Taback te soetelen, de Legers van de Fransche nu meermaels soo vry gefrequenteert had dan of het

d' onse

d' onse geweest waren) om foodanige Brieven te strooyen , of te laten vallen , onder het selve Regiment .

Dese Engelsche wierden onder twee convoyen op volgende dagen afgefonden en geprefenteert aen sijn *Hoogheydt* in 't Leger op den Yffel.

Dan zijn geen van beyde convoyen te *Rees* weer binnen geraeckt , waer mede dat ongeveer de helft en wel van de beste Ruyters wierden gemist.

Den 4. dito quam een Procureur van Zanten op het Jacht de eerste quade tydinge brengen , dat *Buderick* en *Wesel* over waren , dan dewijl seer beschoncken was , wierde geen geloof gegeven aen sijn seggen ;

Evenwel om geen alteratie te maken onder de Gemeente , gaf de Gouverneur ordre , men sou hem in alle stilte brengen aen sijn Logement , om daer sijn wijn uyt te slapen.

Het aenbrengen van een beschoncken man wierd nochtans by den Gouverneur soo niet in de wint geslagen , of de'e noch dien avondt de wachten verfwaren , stercker patrouilleren , ende uytrijden *pour battre l'estrade* , of het veldt t' ontdekken.

En hield sich selfs op de wal , gelijk hy dan al voor langh gewoon was daer te vernachten in een kleyn tentjen.

Den 5. dito wierden met het openen van de Poort by den Gouverneur aengebragt twee Brandenburghsche Ruyters , die quamen door 't Leger van de *Prins van Condé* , en confirmeerden het overgaen van *Wesel* en *Buderick*.

En transporteerde hy sich hier op aenstonts na't Jacht by de Heeren Gedeputeerden.

Daer oock weynigh tijds daer na van de overzijde wierde aengebragt seker Priester of Paep , medebrengeende een gelijcke mare , en dorst vermetelick daer by te doen , met een assurant en bly gelaet , dat hy die van *Rees* al mede soude raden in tijds uyt te sien om goede conditien.

Want

Want fy tegens de afkomst van sulcken formidabelen macht doch niet fouden bestaen konnen.

En gaf voor, dat *Monsieur de Fourneau* uyt affectie en genegentheyt die hy had tot deselve Stadt, daer hy in 't fatale Jaer 1665. onder andere Fransche Auxiliaire had Guarnisoen gehouden, hem dese commissie had doen aennememen.

Hy wierdt hier over van haer Ed. Mog. vry hard bejegend, en wilde hem de Gouverneur, die wat heter gebakert was, aen de spriet doen opknoopen.

Dan viel eyntlick daer op uyt, dat men hem gevanckelijck mede afvoerde na beneden, en alsoo het middel benam om meerder onsteltens onder de Gemeente te veroorfaken, gelijk hy dan tot Schenckeschans opgebracht en gelaten is.

De Burgermeester hebbende verstaen dat de Heeren Gedeputeerden reys-veerdigh stonden, quam tusschen de klock 8. en 9. uren des voormiddaghs aen boordt, seggende niet sonder groote alteratie, dat hy by 't vertreck van haer Ed. Mog. noch raet noch middel sach om sijn Borgery te stillen.

En gaf alsoo evidentelick genoegh te kennen, *sels aen Geputeerden van den Staet*, wat men van deselve Borgerye in meerder ongelegentheyt te verwachten had.

De Gouverneur nam het woordt op, seggende, het was van haer gemeene Interest, dat de Heeren hoe eer hoe liever vertrocken, dewijlse door een sonderlingen yver geresolveert waeren van Emmerick of Schenke-Schans, over land of met een lichten Aeck, de Stroom af, sich te spoedigen na 't Staten Leger.

En daer by sijn Hoogheydt en d' Heeren Gevolmachtigde, het hoochnoodigh Secours voort te setten en te verhaesten.

Zijnde by den Gouverneur hier over dickwils doch te vergeefs geschre-

ven geweest, onder seer diere protestation van onschuldigh te sullen zijn aen d' onheylen die de plaats, by ontseltenis van dien, onvermydelick stonden t'overkomen.

In dese verwachtinge namen de Gouverneur, de Burgermeesters en d' andere Officiers afscheydt van haer Ed. Mog. en raecten het Jacht onder zeil.

De Gouverneur stelde soo vasten geloof op het beloofde secours, dat hy met eenen de Burghermeester seer serieus aenmaende, hy wilde doch niet nalaten de voorsieninge te doen, dat 'er een goede quantiteit van Meel en Broodt mocht in voorraedt zijn.

En oock van die uer af by den Secretaris verveerdight werden een goedt aental Biljetten, op dat de verwachte Volckeren, sonder confusie en uitstel, voort mochten onderraken.

Omtrent de klok 11 ueren onder de Predicatie wierd uyt de Schans met scherp geschooten over de Stadt, sijnde seyn, dat 'er van die kant Vyandt vernomen wierdt, en met eenen brandt gesien in twee groote Bouw - Hoven *, gelegen onder de selve Schans.

De Gouverneur ging daer op uyt de Kerck, en gestelt hebbende de gerequireerde ordres, quam we'er binnen, om neffens andere Leden van de Gemeente het Avontmael te nemen, dat op desen dagh wierdt uytgedeelt.

Als wanneer hy na den zegen by het aftreden van de Tafel des Heeren, de gantsche Gemeente met bysondere beweginge aenmoedighde en vermaende, om tot afweer van den Vyandt neffens de Militie haer best te doen voor Godts Kerck en de goede saeck †.

B

Ruym

* Dit seyn en desen brandt hebben noch gehoort en gesien kommen werden van haer Ed. Mog. voornoemt.

† De verdere particulariteyten zijn aengetrocken in een seer ample Attestatie, onderteyckent van de Predicanten Job. Zeller, W. Strabeek, W. Smetterus, die ick by een goedt Vrundt gesien en gelesen heb.

Ruym middagh quam de Majoor van de Schans (gelijck hy dan alle Sondagen te doen gewoon was) om de ordre, brengende een befloten Mif-
fivè van zijn Commandeur, waer by hy nader verhaelde zijn ingekomen
kondschappen, de reden van 't afbranden van de twee Bouw-Hoven, en
voor besluyt dat *syn kleyn troepjen, by en syn Officiers seer wel gemoet waren.*

Die na-middagh liet de Gouverneur ook afbreken twee Herbergen de
Walen-Hutten genaemt, en wierde de Magistraet mede versocht van ge-
lijcken te doen met haer *Kraen*, als belettende het gesicht langhs de Stadts
muur op den Rhijn.

Ter contrary wierde de *Backers Thoorn* gefoldert en bequaem gemaekt
om 'er een goet aental Musquetiers op te kunnen logeren.

Hy dede oock noch om beter flancqueringe te hebben, op de Kaey van
aerde opwerpen een kleyn werck by forme van *Tenaille*, en dit alles in ver-
trouwen van 't beloofde secours.

Dien avondt wierde by de ordre aengefeyt, dat sich het gantsche Guar-
nisoen buyten actuele wacht zijnde, by nacht en dagh sou laten gebruyc-
ken tot bevorderinge van 's Landts noodighste wercken, tegens extraor-
dinaire belooninge.

En was de Gouverneur selfs meest-tijds praesent om de Maets t' anime-
ren, doende by yder ploegh komen vry bier.

Den 5. 6. en 7. Juny dede hy de trom roeren, om een Compagnie op te
richten van vlughtelingen, met aanbiedinge van ses stuivers daeghs, en
vry paspoort, soo haest d'occafie sou over zijn, dan quam geen toeloop.

d' Heeren Gedeputeerden *Strick* en *Aylua*, tot Schenkeschans geko-
men sijnde, namen aldaer een lighter vaer-tuygh, en quamen den 6. des
morgens heel tijdelick tot Arnhem, daer sy het geluck hadden van aen te
treffen zijn *Hoogheyt*, en neffens d' Heeren *Gecommitteerden te Velde*, noch
daerenbooven van wegen de Generaliteyt d' Heeren *Brakel*, *Hoppe*, *De*
Groot, *Weede*, *Bootsma* en *Horentjes*.

Aen wie rapport deden en kennis gaven, van de droevige constitutie en

ge-

geschapenheyt op den Rhijn stroom, en in specie datse *Rees* gelaten hadden, in soo soberen postuer, dat men sonder een spoedigh en notabel Secours, den Gouverneur (wiens kennis, yver en vigilantie, sy anders seer roemden) met het Guarnisoen, soude brengen op de vleesch-bank, en de Stadt in handen van den vyandt.

Maer het ongeluck van de tijdt sal ick toe schrijven, dat 'er een *Thomas-geloof* gevonden, en de waerheyt door een speculative kennis, by d'eene min, en d' andere meer bedisputeert en in twijfel getrocken wierdt, waer door de noodige voorzieninge, tot resistentie van een machtigen Vyandt, te laet beforcht en ondernomen is.

Den selven dito des morgens wierd by den Gouverneur aengebracht, seker varend gesel, voorgevende dat hy met sijn Vaertuygh, een *Vlieger* genaemt, van *Wesel* quam, en wierd op veele schijnbaere redenen van vrienden en affairen gedimiteert.

Maer wanneer hy weynigh tijts daer na, in alle stilheyt socht voor by en na beneden te raecten, sonder nae 't aenroepen van de Schiltwachten, of op haer schieten te passen, viel seecker Weert, aengemaent door den Commissaris *Lobbrecht*, die juyft hier ontrent was, met een Soldaet of drie in een anderen Aeck, het geen hy siende gaf hem, by gebrek van uytkomst, te Water, en verdronck na weynigh tijt swemmens, konnende sijn lichaem, daer moeyte om gedaen wierd, (om te sien of oock eenige Brieven van belangh by hem had) niet bekomen werden.

En dewijl van die tijdt af, de wegen te Lande al onveyligh waren, diende sich de Gouverneur van den eygensten *Vlieger*, als sijnde licht en veerdigh, om op het spoedighste aen haer Ho. Mog. Gecommitteerde (doe ter tijt in een goet aental tot Arnhem by een gekomen, als hier te vooren geseyt is) te doen overbrengen een Brief, (daer tot voorsichtigheyt een loot was aengemaekt, om die te doen sincken soo de Schipper door den Vyandt mocht aengehaelt werden) waer by hy, na voorgaende notificatie van de presente en naeckende swarigheden, vertoonde, *soo onvermoedelick geen ander Secours voor handen was, dat het in sulcken cas voor den Staet het oorbaerste sijn soude, de twee Guarnisoenen van Emmerick en Rees te combinieren, en te trecken in een van deselve Sreden.*

Den selfden dagh quam oock te voet noch binnen, een welbekend Ruyter van de Compagnie van den *Ritmeeſter Gerverskop*, om door ordre van den Generael *Major Welderen*, te vernemen na den toefſtandt van boven.

De Gouverneur gaf hem niet als een mondelick antwoort, en een van ſijn kloeckſte Peerden onder hem, om te ſpoediger door en over wegh te komen, dan heeft naderhandt noch van van ſijn Peert, noch van dito Ruyter vernomen.

De hooge Collegien gelieven my permiſſie te vergunnen, dat ick hier ten propooſt my op haer ſelfs mach beroepen, of ſy en haer Gecommitteerden te Velde, wel van beter en ſekerder adviſfen zijn gedient geweest, als die haer van de Gouverneur van *Rees*, over de marſch en contenance van den Vyandt ſijn gegeven, dewijl ick weet hoe veel dat hy by dagh en nacht ſich daer aen liet gelegen zijn, om goede en verſekerde kontſchappen te mogen hebben.

Des namiddaghs liet hy de Vendrigh van Colonel *Schotte*, ſetten by den Geweldiger, om dat hem op de aenkomſt van den Vyandt, de moet in de ſchoenen gefoncken was, het geen hy publijkelick met woorden en wercken betoont had.

Den 7. quam den Vyandt met heele Bataillons en Eſquadrons ſtercker af, *Turaine* over de andere ſijd en *Condé* aen deſe ſijd Rhijns, ſoo na om en onder *Rees* en ſijn *Schans*, dat d' Avantguardes door het Canon gemakkelick bereyckt wierden.

Des nachts tuſſchen den 7 en 8 dito trok het Guarniſoen van *Emmerik** op ordre van hoger hand uyt na beneden, en al de Infantery binnen Schenkeſchans, *gevende haer geen tijt om eenige Artillerie of Amonitie mede af te voeren of te ruineren.*

En had de Gouverneur, als het in 't eerſt hem voorquam en geſeyt
wierd

* De Heer *Torck Gouverneur* van die plaets, was voor ſijn perſoon doemaels in 't *Eger*.

wierd, moeyte om sulcks te geloven, want daer van, noch door den Staet, noch door andere tegens alle maximen van Oorlogh direct of indirect was gewaerschout.

Te meer daer die Stad drie ueren beneden *Rees* gelegen en hare defecten voor alle andere op den Rhijn tijdelick gerepareert waren.

Als met het doen leggen van Stormpalen, het verswaren van Borstwerken, het uythalen van Grachten, ja selfs tot het setten van Gabions of Schanskorven incluyt.

Behalven dat het Guarnisoen van Emmerick heeft bestaen in veertien, en dat van Rees met sijn Schans alleen in tien Compagnien, daer nochtans de Besettinge van de laetste met sijn wercken, meer dan eens soo groot is als van d' eerste plaats.

En of wel soo bericht ben het gemelte Guarnisoen van *Emmerick* sou ordre gehad hebben sich te werpen binnen *Rees*, en dat sulcks door de haestige afen tusschenkomt van den Vyandt is belet.

Soo staet nochtans te verwonderen, dat men de thien Compagnien niet ghetrocken heeft by de veerthien.

Verlatende alsoo liever een post die versuymt en vergeten was, om die te brengen in een ander, die men door soo veel kosten en arbeyt had soecken te stellen in defensie.

Behalven dat se nader by 't Staten Leger en vervolgens by 't secours was, en *Rees* ter contrary 't eenemaal afgesneden.

Den 8. dito continueerde het schieten meerder als vooren, zijnde gemarkereert dat van het Delpoorts Bolwerck uyt een halve Cartou, gericht by de Commissaris Lobbrecht, twee Standaerden, en soo naderhandt door een Frans Edelman ten huysse van Mevrouw *Vlym* particulierder verhaeldt is, 17. a 18. Cavailleurs met eene scheut gesneuvelt zijn.

Dien morgen als de Gouverneur om de wal reed, vondt hy tusschen de Del- en Val-poort een uyt de Vroedschap, die soo wel om de *Roomsche*

Religie, als anders, vry suspect zijnde, waerschoude hem ernstelick, dat hy sigh had te retireren en te wachten van weer op de wal te komen.

Dat voor die tijt wierde aghtergevolght.

Maer geen uer daer nae, als de Gouverneur weer te rugh quam, vondt hem op de selve plaets.

Waerom sijn Pistool trock en die op hem loste.

Het was tusschen 6 en 7 ueren als hy weer quam op het Nassauws Bolwerck, en vroegh aen Capiteyn Ingenhoven, die daer sijn post had, wat het beduyden mocht, dat noch uyt de Schans noch uyt de Citadelle met Canon of Musquetten op den Vyandt geschoten wierd.

En als de selve Capiteyn niet sekens wist te antwoorden, ghelasse de Gouverneur het Scherp af te trekken, aen een van de Stucken op de naefte Battery, en nae de Schans te lossen, en vervolgens uyt een ander met Scherp te schieten over de selfde Schans.

Dan alsoo op beyde met gelijke munt betaelt wierd, bleef hy in onsekerheydt als vooren.

Waerom Spingeler, Vendrigh van de Compagnie van Capiteyn Geelvinck, gelasse om met een lichten Aeck, en eenige Musquetiers over te varen aen de andere sijde des Rhijns, en van daer den Commandeur uyt last van den Gouverneur toe te roepen en te vermanen tot sijn devoir.

Dan als die midden Strooms quam, wierde uyt de Schans met schrot op hem geschoten, en een van sijn byhebbende Solpaten swaer gequest.

En vernam doe eerst dat de Fransche soo wel de Citadelle als de Schans in hadden.

Sonder dat 'er uyt of op vyantlijck geageert is, het geen met den Commandeur sijn Brief weynigh over een quam, en noch weyniger met sijn devoir, dewijl hy subaltern aen den Gouverneur van Rees was, sonder wiens spe-

ciale ordre hy niet vermocht te treden in eenige Capitulatie, veel min sijn post over te geven aen den Vyandt.

Daer deselve Citadelle met sonderlinge vlijt en neerstigheyt was opgemaect.

De Advenües met Traverfen af gesneden.

De Borstweeren verfswaert, met Stormpalen ingeleyt, en met Schanskorven groot en kleyn beset, *en soodanig in postner gebragt dat se by haer Ed. Mo. en den Ingenieur Wolffen opgenomen synde, suffisant geoordeelt wierde tot een bequame retraite en vigoreuse defensie.*

En dit alles op verschot van Penningen by den Gouverneur met een goede intentie ten dienst van den Lande gedaen.

Daer meest alle andere op den Rhijn-stroom met Gelt in voorraet waren geassisteert.

Gelijck hy dan oock met deselve intentie en uyt de eygenste beurs, dese Citadelle voor eenige dagen had doen provianderen.

Als wel wetende dat aen het behout van dien de conservatie van de Stadt gelegen was.

Wel is waer en heb het van versekerde handt dat de Commandeur gelast was *in cas van force* sich in de Schans niet t' opiniateren.

Maer nae dat altoorens het Canon sou vernagelt, en soo veel mogelick gedemonteert hebben, sich met ordre te retireren in de Citadelle. *

Als achtende het een onmogelickheyt te sijn, deselfde Schans met een eenige Compagnie, en ruym soo veel gecommandeerde Manschap te defenderen.

Sijnde ten tijde van den Oorlogh met Spanjen, als de Fortificatie *in esse*, en den Vyandt swacker was, soo ten opzicht van de grootte als importantie voor sijn selven en voornamelick voor de Stadt, door het hoogh-wijs beleydt

* De Constapel Jan Recht heeft hier van particuliere kennis.

beleyt van de Heeren Princen van Orange, onsterflijke memory, weergaloofse Krijghshelden, beset geweest met vijf en meer Compagnien doese yder 150. man sterck waren.

In dese ongelegentheyth waer mee de sterckte van de Stadt, en over de 100. puyck van Soldaten uyt *Rees* verlooren gingen, sond de Gouverneur een van de Ruyters die op de Ordre was, om af te halen de twee beste Canonniers.

Om van de Batteryen van Nassau en de Rhijnpoot deselve Citadel, en bysonder de Kerck waer in de Magazijnen waren, te beter te beschieten.

En soo mogelick den brandt in 't Polver.

Ten selven fine wierd in 't Nieupoorts Bolwerck noch gebracht, een yferen Stuck, en op de voorflagh van *Capiteyn Bringues*, een ander van de Ketelbergh na de Meulen-toorn.

Dan hadden de Franse eer sy haer op de Schans als Vyandt openbaerden, het Kruyt al verplaetst.

Niet te min wierden veele van haer in de Citadel, soo doot geschooten als gequetst, en onder die een Soldaet in eene van de Magazijnen, die besich was met het laetste Baril of Tonneken Polver daer uyt te dragen.

Dan bleef ons de Vyandt van de oversijd niet schuldigh, hebbende behalven het Kanon dat daer vondt (sijnde weynigh minder als in de Stadt) noch seven halve Kartouwen van 't sijne daer by gebraght.

En onden faveur van de volgende nacht meer Batteryen opgeworpen, om in de Muur na de waterkant, daer se seer swak is en uyt andere delen van de Fortificatie weynigh of niet gesien wert, bresse te schieten.

Gelijck die dan albereyts van de oude Bateryen vry veel beschadight, en de Borst-weeren van de Nieu-poorts, Rhijn en Nassaus Bolwercken, seer waren wegh geschooten.

Daer de Gouverneur gedurende het heetste van 't Canonneren, van
den

den Vyand sich door al te grooten yver, by na tot desperatie exposeerde, boven op den kruyn, (want daer geen Schanskorven waren) selfs als hy andere, bedienende het Geschut van deselve Battery (waer op een Corporael van Capiteyn Halardt en een Ruyter van den Ritmeester Cabeljau aen sijn sijd doot bleven) voor 't vuur van van over waerschoude.

Oock soo dat hy daer van door Capiteyn Ingenhoven, den Ritmeester Hambroeck, en den Commissaris Lobbrecht meermalen is afgetrocken, seggende tegens hem met dese en diergelijcke woorden, dat hy de Stadt door sijn doot niet konde behouden.

De Gouverneur de'e's middaeghs koude spijs brengen in 't groote Magazijn, en de Officiers by beurten af komen, daer men korte Metten maeckte, en hy haer by een glaesjen, onder 't donderen van 't Canon, aenmaende tot onderlinge trou en courage.

De Constapels wierdt haer portie gebraght op yder sijn Battery.

Dien dagh wierdt uyt het Leger van de *Prins van Condé* noch een confiderabel corps gedetacheert na Emmerick.

En kreegh *Monsieur de Montauban* ordre om de Stadt van de Landzijde oock nader te doen benauwen en aen tasten.

Gelijk hy dan met sijn troupes, onder 't vuur van 't Canon en Musquetten, meermalen tot op de Contrescarpen avanceerde.

Dienende hem daer toe niet weynigh de vervallen grachten en graven van de geabandonneerde buyten-wercken.

De hooghten van andere noch niet te recht geplaneerde.

En wel besonderlick een verdroogde landtweer, waer door men sonder geflanqueert te sijn van de wal, tot in Vlyms halve maentjen by forme van loopgrave konde naderen.

Volgens raport van den Commijs Lobbrecht waren *dien dagh verschoo-*

ten ontrent 9000. ponden kruyt, daer de Gouverneur en eenige andere Officiers by gebreck van Conſtapels, die 'er in alles maer drie waren, dapper toe hielpen.

Met dien avondt quam een trompetter van de Prins van Condé de Stadt op eyſſchen, en gaf voor, dewijl Emmerick van ſijn Guarniſoen nu verlaten, de Reeffe Schans ſelfs over, en alle de Steden onder en boven verlooren, en wy alleen overigh waren, beſloten van drie Legers, dat daerom opgamelte Prins eyfchte een kort en peremptoir antwoort.

De Gouverneur dede hier op convoceren de voornaemſte van d' Officiers.

Dan alvoorens ſy alle by den anderen waren, had hy den trompetter al afgewefen met een negative.

En ordre van hem, geblint zijnde, weer uyt te leyden.

Als hy, willende te rugh rijden over de merckt nae 't Rhijn-poorts Bolckwerck, van Jelis Ravels, een voornaem Koopman, wierde verſoght, hy wilde doch aen paſſant ſigh ververſchen met een dronck Flamſche Keuyt.

Waer op hy afſtondt en binnen tradt.

Dan bleeck naderhandt dat het was aengeleyt om hem te doen resolve- ren tot een Capitulatie.

Maer weygerich ſijn oor daer toe te leenen, raeckte beſwaerlick uyt het huys.

En daer buyten onder een groote foule van Ingeſetenen.

Uyt wiens handen hy met moeyte, geſecondeert door de Hooft-wacht (die hy toeriep ſchiet 'er op ghy kont met de ſtucken betalen *) ſocht op het Peert

te
* De Predikant Arrel deponceert by ſyn Atteſtatie dit behoort te hebben, dan dat de Soldaten door minder Officieren zyn wederhouden, ſeggende, ſacht, ſacht, weeft ſoo haefſtigh niet.

te geraken van de Luytenant Konincks, (dewijl men het sijne op een feytelijke manier had doen wegh-brengen) en daer me'e ruymbaen te maken.

Maer had nauwlix de voet in de Stijgh-beugel , of wierde achter overgetrocken.

Waer op de handt slaende aen een Pistoel , socht die over de Schouder te lossen , en alsoo een schrick te geven.

Dan ontfeyde of manqueeerde hem.

En sonder dat hy door een van sijn Domestiquen waer onderscheept geweest , zou onder de voet gesmeten en gefoulceert zijn geworden.

Rakende alsoo met veel haspelens te rugh na sijn Logement.

Onder het geroep van 't Canaelje , beten een man den hals gebroocken als wy alle verlooren.

Daer gekomen zijnde , wierde by alle d' eerste Officiers geraedtsaem gevonden , om dese Oplloop in sijn geboorte te stillen en het overgaen van de Stadt by aenwas van dien , niet te verhaesten , den Trompetter , soo nu al tot in 't Ravelijn van de Delpoort was uytgeleydt, op te houden.

Soo dat de Gouverneur op het Preallabel en eenparigh advijs van den Krijghs-raedt , oock door bovenstaende Redenen geconvinceert , eyndelick mede bewillighde tot het uytfsenden van twee Officiers.

* Onder expres Bedingh nochtans dat men zou vermogen uyt te trecken met Artillerie wapenen en Bagagie , Vliegende Vendels , slaende Trommels , en andere gewoonlycke Ceremonien.

En dat buyten dusdanige Conditien , hy en sy liever zouden vechten tot de laetste man toe , als de Stadt overgeven.

Sonder voor of na , direct of indirectelyck , mentie te maken van sijn particulier Interest.

En zijn alsoo gecommiteerd de Major Coutis en Capiteyn Ingenhoven.

Maer de Magistraet , die mede aenhield dat oock eenige uyt het midden van haer mogten uytgelaten worden , wierd voor datmael afgewesen.

En is haer sulcks eerst naderhandt tot vermijdinge van nieuwe onlusten en oploop toegestaen.

Onder belofte nochtans , van niet te sullen handelen als over haer Privilegien , en de Neutraliteyt en die bekomen hebbende , dat souden gerust sijn.

De Officiers voornoemt komende by den *Prins van Condé* , renvoyeerde hy de selve tot den Koningh , als aen wie privative toequam , foo hy 't genoemd had , te doen particuliere genaede.

Daer *Monsieur de Louvois* gelast om met de selve te handelen haer vry rude bejegende , seggende dat sy en 't Guarnisoen vervallen waren in de ongenade van sijn *Majesteyt*.

Ter oorsaeck men onderstaen had met een kleyn Foutu Guarnisoen (dit was sijn eygenwoordt geweest) op te houden en te beschieten sijn Majesteyts Armees, meer als uyt eenige Steden en Forten op den Rhyinstroom veroverd , geschiet was.

En waer door veele en eenige van *Marque* gebleven waren.

Sijnde naderhandt het getal by de Fransche selfs begroot op 4 á 500 dooden.

En als de Officiers hier op wel te recht antwoordden , dat sy niet en wisten in desen yets anders gedaen te zijn als na Coustume van oorlogh en Krijghs - gebruyck.

Soo gingh gemelte *Louvois* sonder eenige verdere Redenen over en weer uyt te wisselen , met eygener handt opstellen de Conditien , waer op hy wilde en pretendeerde dat de Stadt zou overgegeven werden.

En

En of sy Officiers aen d' andere fijd haer wel befwaert vonden defelve aen te nemen.

Als ftrijdigh met haer gelimiteerde instructie , en wel bewuft zijnde dat de Gouverneur daer in niet fou bewilligen , foo had *Louvois* geantwoort, wy fullen hem dan in de Poort doen ophangen.

Soo dat fy Gecommitteerde na eenige verdere dreycgementen , haer lieten induceren , van defelve conditien niet alleen aen te nemen : maer oock te teyckenen.

Sonder datse daer na onder de handt van de Gouverneur of Krijgsraet fijn uyt-gewiffelt.

Terwijl dit op Donderdagh den 9. Juny aldus paffeerde, dede de Gouverneur onder de Capitulatie met alle vlijdt en neerftigheyt, repareren de Breffen, gefchooten in de Borftweeren van de Rhijn en Nieupoorts Bolwercken, de aerde die door het leggen van de Stormpalen noch op veele plaetsen van de Banquetten lagh, (too dat men daer noch op ftaen noch op gaen konde) op ruymen.

En meer andere van de grootfte defecten , voor foo veel de tijdt lijden konde, remedieren.

Gelijck hy dan oock verforghde dat de Corps des Gardes en Batterien met bandeliers , kruyt en loodt , &c. tegens de wederkomst van de Gecommitteerde (waer van hy fich vermidts haer langh uytblijven niet goets beloofde) behoorlijk wierden voorfien.

In dese actie wierd de Vendrigh Bosch , om dat sigh in 't werck driftig toonde, door het canaille onder de voet geworpen, door de goote gefleept en lelick mishandelt.

Onder het capituleren verfocht den *Hartog van Thuiraine* een Veer-Aek om te pafferen aen dese fijd Rhijns.

Dan de Gouverneur oordeelende dat fulks fou konnen strecken tot on-

dienft van den ſtaet, de'e ſigh daer van door den *Capiteyn Halard* excuſeren.

Den ſelfden dagh verſocht *Monsieur de Montauban* te ſpreken met een Officier van 't Guarniſoen over ſeker Edelman die daegs te voren was overgekomen in de Stad, om dat ſigh tegens ſijn meer der geoppoſeert had.

En wiert daer toe gelast voornoemde Capiteyn Halard, als zijnde de Franſche Tael meeft kundigh.

Gedurende de conferentie onderſtonden veel Franſche te komen tot op de bedeckte wegh van de Contreſcarp.

Dat de Gouverneur van 't Delpoorts Bolwerk ſiende, riep den gemelten Capiteyn Halard toe, te ſeggen aen *Monsieur de Montauban*, hy wilde die doen retireren, of dat 'er vuur op ſou doen geven, 't welck dan oock op ſtaende voet geſchiede.

De Gecommitteerden zijnde wedergekomen, hadden noch nauwlijcks raport gedaen, of *ſou de Gouverneur door misnoegen of onverduld ſelfs het vuur geſteken hebben in 't Canon van 't Orangie Bolwerck.* †

Als het promſte middel om alle onderhandelinghe af te ſnijden.

Soo niet was wederhouden, en eyntelijck door redenen van ſijn byhebbende Officiers geinduceert, om alvoorens in te nemen de confideration van den Krijghsraedt.

Als waer door men veel licht een ander expedient ſou konnē uytvindē.

En als daer op aen ſijn Loghement met die intentie ghekomen was, dromgh tot hem in een menighte van alderhande foort van volck.

Oock ſoo dat ſigh genootſaeckt vondt in alle ſtilheydt den Onderma-
joor te gelasten, hy ſou doch dé naeſte Wacht waerſchouwen om hem
't ontſetten, en met eenen het Canon ten fine als vooren doen loffen.

Dan

† *Advijſ aen de Ritmeester Hambroeck, en andere, ſoo Militaire als
Borger-ſtandis Perſoonen, die by deſe actie zyn praſent geweest.*

Dan wierd hem de deur van de kamer met geweld toegehouden, en oock de passagie soo hy socht door een venster, belet.

Ondertusschen nam de foule en oploop in dier voegen toe, dat de gantsche straet daer me'e als bedeckt was.

Waer op de Gouverneur selfs à toute force socht uyt te breken.

Oock soo, dat hy de *Predikant Cellerus*, die hem de naeste en yverigste was om sulcks te beletten, door hevigheyt onder de voet wierp en mishandelde.

En willende sich verder dienen van sijn rapier om te meerder vrees en ontfach te maken, wierde hem 't selve van achteren ontweldight.

Soo dat dit middel door te grote tegenstandt al mede te vergeefs zijnde, seyde hy in Frans aen den *Majoor Cabeljan*, (die als de naeste in 't Commandement, weynigh dagen te voren aen den Krijghs-raedt in die qualiteyt was voorgestelt) *hy soude met de Ruytery en Hoofdwacht soecken plaets en ruym baen te maken.*

Dan rijfende onder handts d' onlusten soo hoogh, dat selfs by eenige voorname Borgers, geanimeert en aengeset door eenige *Roomsche Catholycke Geestelycke* *, gedreight wierd van de Storm- of Brandt-klock te trecken, *met expressie dat se konden meester werden van 't Guarnisoen*, was oock dit een absolute onmogelijckheyt.

Bysonder als onder haer gehoort wierd het appel van een Trompetter, die uyt naem van den Koninck quam eysschen, dat men volgens de Capitulatie, by d' uytgesondene Officieren onderteyckent, de Stadt sonder langer uytstel sou overgeven.

Of dat noch kat noch hondt fouden verschoont werden.

Daer nogh by quam dat een voornaem Magistraets Persoon aen den
Ritmeester

* *De Predicant Arrel maeckt dese by syne Depositie; die my ghetooont is, naemachtigh.*

Ritmeeſter Hambroeck had derven ſeggen , de Gouverneur mach het maken als hy wil ſoo ſullen wy 't doch tot geen ſtorm en het vergieten van ſoo veel onnofel bloets laten komen.

En ſtonden als doe de troupes van 't Konincks Leger , gedeflineert tot een generalen ſtorm , al gereedt onder de Stadt.

Gelijck dan de Pontons , Gierbruggen , en andre Machines te water , omtrent de Haſſenſe Sluys , boven ſtrooms , ten ſelven eynde oock veerdigh lagen.

Nu kan niet voor by hier in te voegen , dat behalven den blinden yver van eenige *Roomſche Catholique* (die anders te ſamen genomen wel twee-derden *uytmaeckten* , boven een groote menigte van vlughtelingen) de Borgeren en Inghefetenen van *Rees* , na apparentie , wel fouden gheweest zijn , ſoo maer een fortabel Guarniſoen hadden binnen gehad.

Dan de wanhoop van ontſet , en het inevitabel ghevaer , waer in ſy haer met Vrou , Kinderen , goedt en bloedt geexpoſeert fagen , de'e haer komen tot foodanige extremiteyten.

Gelijck dan al ſedert de wederkomt van haer Burgermeeſter een eerlick Man , en die met *Joncker Groen* neffens andere van *Wesel* en *Emmerick* door ordre van de *Vorſt van Naſſan* als *Stadthouder van Cleve* , tot *Doesburg* ontboden was , om met de Heeren Gevolmachtighden te *Velde* te confereren over het opnemen van de Wapenen † , haer onwil en misnoegen genoeghaem geſpeurt wierdt.

Byſonder als immediatelijck daer aen en ſelfs weynigh tijdts voor den brandt van Oorlogh , contrary alle verwachtinge en beloſte , in plaets van renfort , *seven Compagnien tegens remplacement alleen van twee andere* , wierden *uytgelicht*.

Als nu alle de Steden van den R hijnstroom , onder en boven , in handen van den Vyandt gevallen waren.

Emme-

† *Die van Rees en andere Cleeffche Steden hadden altijd in den Oorlogh met Spanjen de Neutraliteyt genooten.*

Emmerick meer als twee etmalen te vooeren geevacueert.

De *Keesse* Schans, met sijn Ciradelle, zijnde de sterckte van de Stadt, sels van de eerste uur af verlooren.

De Stadt nauwlicks met 400. Man beset.

Daer d' estendue van haer Wercken wel soo veel 1000. vereyschte.

Konnende aen een gantsch Bolwerck met sijn Gordijn, ordinaris gerekent op 120. Roeden, geen 20. Man enckeldt, tot besettinge gegeven of gefourneert werden.

Als wanneer de twee-derde-parten van de Wercken nocht ' enemael moesten blijven verlaten en geabandonneert.

Daer by een seer vervallene Fortificatie.

Als drooge Grachten, geen Palissaden, en de Wallen noch niet omset met Storm-palen.

Beslooten van drie Vyantlijke Legers.

En buyten alle hoope van secours.

Als mede dat veele Soldaten gefatigeert door veel dagen en nachten wakens en arbeys, haer te soecken maecten.

Soo hebben alle Officiers, sels de gedetermineerste, in aenmerckinge van soo veel swarigheden, eenparigh geadviseert, men moest wel de Capitulatie, soo die lagh, aennemen, en van de noodt een deughd maken*.

Daer by komende tot een toemaet van ongeluck, dat de Gouverneur
D
geen

* *Wat by eenige Officiers (de goede nytgenomen) achter de rug van de Gouverneur, tegens de Borgery, op dit subject, geseyd is, heeft soker voornaem Wynkooper, Wessel van Bardt genaemt, omstandigh verhaeldt aen de Heer Staet Generael Coeverden van Stouveler, die sonder twijffel daer van noch goede kennis sal dragen.*

geen apparentie ter werelt overigh was om te raken uyt handen van de Borgers, als te vooren is aengewesen.

Die oock door de Notaris *Rudolphus Boemer*, en andere meer, gewaerschout en gebeden wierde, hy wilde dogh niet langer opiniatieren.

Denijle de Fransche Trom † alreede in de Stadt gehoort wierd, (daer noghtans by de Gouverneur de voorfichtigheyt gepleeght was, dat hy de sleutels had doen brengen in de Hooftwacht, als daer hy oordeelde dat se beter dan in sijn Logement fouden verskert zijn) en hy en sy alle by verder uytstel stonden verlooren te gaen.

Heeft hy cyntelick en ten laesten moeten condescenderen in de Capitulatie.

Alfoo hem en sijn kleyn Guarnisoen in een parquet sagh, dat *hy den Staet geen dienst, nogh den Vyandt afbreuck konde doen.*

Maer ter contrary niet anders had te verwachten als op genade en ongenade te vallen in handen van een machtigen en victorieusen vyandt.

Zijnde anders de Gouverneur foodanigh geresolveert geweest om het uysterste te wagē, *dat in secretesse den Commys Lobbrecht (die my het selfs verhaelt heeft) voor heen gewaerschout had, hy sou de Delpoort daer de voornaemste Kruyt-toorn was, met eenige Vivres en andre nootwendigheden voorsien, om noch daer sijn retraite te nemen, als by storm sou overrompeld zijn, en alsoo sijn Capitulatie te maken met de lont in 't Magazijn.*

En sijn alsoo de Fransche des Vrydaeghs Morgens den 10. Juny getrocken binnen Rees, en de Gouverneur met de Capitains Coutis, Ingenhoven en de Ritmeester Hambroeck (konnende de Majoor Cabeljau niet veerdig werden) noch dien dagh uyt na Dieren, het Hooft-quartier van sijn Hoogheydt, om rapport te doen.

Ver-

† Hier van dragen kennis de Ritmeester Hambroeck, en de Capiteynen Harlard, Geelwinck, en andere onder de Militairen, als mede onder de Magistraets-Persoonen Foncker Groen, &c.

Verdeylinghe van de Posten in , en om

R E E S.

DEn 3. May 1672. na dat den Gouverneur den Majoor *Dominicus van Cabliean*, (op sijn voorgaende versoeck) aen den Krijghsraed had voorgedragen, als de tweede in 't stuck van Commandement, en by sijn aflijghheid voor d' eerste; wierd vorders beraemt en vast gestelt, wat Posten provisioneel noodighst uyt het tegenwoordigh swacke Guarnisoen noch dienden, en konden beset worden, en wierd de verdeylinge geoordeeld best te zijn als volgt:

Op de Hoofwacht.

Capiteyn *Geelwinck* sijn Vaendrigh en sijn onderhebbende Compagnie, en dewijl hier van den Luytenant gecommandeert was op de Schans, wierd de plaets gesuppleert door den Capiteyn Luytenant *Floyd*.

Het Nieupoorts Bolwerck.

Moest versien worden uyt de Hooftwagt onder den Vendrigh Bosch, daer gekomen om affaires.

Het Rhynpoorts Bolwerck.

Capiteyn *Halard* met sijn Luytenant, Vendrigh, en Compagnie.

Het Ravelijn buyten de Rhynpoort. †

Moest mede voorsien worden uyt deselve Compagnie.

Nassaus Bolwerck.

Capiteyn *Ingenhoven*, met sijn onderhebbende Officiers en Compagnie.

D 2

Oranjen

† Capiteyn *Halard* komt d' eer toe, dat hy dit Ravelijn in beter defensie gebraght had, als d' andere waren, daermen heeft moeten graven om de Soldaten by fonte van Borstweeringe eenighsins te decken.

Oranjen Bolwerck.

Den Luytenant *Verloo* met zijn Vendrigh, en de Compagnie ven Capiteyn *Bulon*.

Delpoorts Bolwerck.

De Gouverneur zijn Compagnie, en wierde by de Luytenant van die selve Compagnie gevoegt Capiteyn van *Zeyl**, die immediatelijk te vooren was daer gekomen om tewerven.

Het Ravelijn voor de Delpoort.

Moest mede voorsien worden uit die selve Compagnie.

Valpoorts Bolwerck.

De Compagnie van *Coutis*, onder zijn Luytenant en Vendrigh.

Valpoorts Ravelijn.

Moest mede beset worden uyt die selve Compagnie.

Ketelbergh.

De Capiteyn *Bringues* met zijn Compagnie, en dewijl zijn Luytenant siek en zijn Vendel vacant was, wierd hem toegevoeghd, de Luytenant *Iendoorn*, daer gekomen om te werven.

't Hoorenwerck voor de Ketelbergh.

Moest mede voorsien worden uyt die selve Compagnie.

Van de Twee Compagnien nieu geworven Peerden, waren twee sterke Convoyen uyt, na't Princen Leger, om in sekerheyt te convoyeren twee troppen Engelse Ruyters, overgekomen van den Vyand.

De

* *Wierd voort, na dat het overgaen van de Citadelle bekend was, gecommandeert om de Huysen en Traillen na den Rynkant met gecommandeert Volck te versekeren.*

De rest van de Compagnie van de Heer Major *Cablican*, die weynigh was, had haer post op de merckt te peert, en waren daer van twee derden opgefeten om te Patrouilleeren, terwijl het andere voerden.

Van de Compagnie van den Ritmeester *Hambroeck*, was by yder Bolwerck een Ruyter bestelt op d' ordre.

En hielden sich der drie by den Commijs onder de Delpoort, om uyt het Magazijn te spoediger te kunnen toebrenge de te eyschene materialen.

De rest had te voet haer post op het Rhijnpooorts Bolwerck, tot versterkingh van de Infantery aldaer.

En staet te noteren dat hier gevonden worden 12. notable posten, die moesten beset worden uyt 7. Compagnien Infantery, de oude en nieuwe onder den anderen gereeckent yder op ongeveer de 60. Koppen.

Nu waren van yder Compagnie op de Schans gecommandeert 14. a 15. Man.

Nogh tot Constapels (die'er maer drie in 't Guarnisoen waren) en tot het manjement van 't Geschut op 9. Batterien ongeveer de 6. Man.

Na't overgaen van de Schans, vont nodig alle de vensters en openingen van de Huysen, uytkomende op den Rhijn, te verskeren met Musquetiers, gebruykende oock daer toe ontrent een gelijk aental van 6. Man van yder Compagnie.

Soo dat de overige verdeyld op de 12. Capitale posten, der Bolwerken sullen gevonden worden, die met haer Gordijnen geen 20. effective mannen sullen uytleveren tot hare Besettinge, en laet aen 't oordeel van alle ongepassioneerde, met wat succes van tegenweer, bysonderlijk daer die selve liggen, met drooge Grachten, raeuwe Wallen, op de meeste deelen sonder Stormpalen, en in 't geheel sonder Palissaden.

Dan bleven onbeset Schencks-thoorn, de Backers-, de Meule-thoorn, en een Tenaille, daer twee dagen te vooren tot beter Flanqueringe van de

Stadt aan den Rijnkant op kosten van den Gouverneur opgeworpen , en die alle noodzakelijk na 't overgaen van de Schans haddé behoré voorsien te zijn, want wy den Vyand (die het aen Vaertuygh en Machines te water niet en manqueerde) van die tijt af alle uer te verachten hadden.

Van de Landsijd bleven oock sonder eenige Besettinge, en voor gebandonneert, 1. Ravelijn, 5. Halvemanen, 2. groote Hooren-wercken, en de geheele Contrescherp, als meede twee Schansen leggende onder 't Canon van de Stadt Groen- en Berghswijck genaemt.

Sou wenschen dat ick den Leser hier copielick konde dienen van de Brieven, die de Gouverneur aen de hooge Collegien, van tijdt tot tijdt, geschreven heeft, over de groote Defecten en aenwassende noodt van sijn aenbevolen Post, gelijk de Heeren Gedeputeerden, die uyt den Raedt van State successivelick tot *Rees* gheweest zijn, de selve by ogeneschijn zijn aangewesen, met verfoeck dat daer in mocht voorsien en gemedieert werden. Maer dewijl ick geen Addres heb in de Griffie, en dat de Gouverneur door een derde gefommeert zijnde, heeft gedifficul-teert de selve af te langhen, kan ick dit alleen met sekerheydt seggen, en waer mee sich den Leser sal ghelieven te contenteren, dat den inhoudt van de selve Brieven, voornamentlick behelde:

1. *De Staet van de Magazijnen, soo van 't geen daer in was, als manqueerde.*
2. *De swackbeydt van 't Guarnisoen.*
3. *Een Balance van de Posten daer uyt te besetten.*
4. *De Defecten van de Fortificatie.*

En had over dese laetste, al van den beginne af van sijn aenkomst, tot het Commandement, doen maecken en overgeven drie onderscheyden Caerten van de Stadt ende de Schans over *Rhees*, waer by dan als met een vinger wierd aangewesen de noodige veranderinge, soo daer in ten meesten dienst van den Lande behoorde gedaen te werden.

En staet te noteren, dat de Franschen de Stadt even soo gefortificeert hebben

hebben , als de Gouverneur sijn gevoelen was , datse volgens de derde Kaert behoorde gefortificeert te werden.

D E F E C T E N .

I.

HEt Guarnisoen in de Stadt bestondt alleen in 7. Compagnien Infantery, hebbende de achste van Colonel Schotte, gelijk dan sulcks van tijdt tot tijdt geremonstreert is, daer 't behoorde, noit in staet geweest, om dienst te doen; en 2. Compagnien Cavallery van de nieuwe wervinge, en daerom oock niet seer in staet, bysonderlijk die van den Major Cabblieau; en waren van dese nogh een Ruyter of dertigh uyt, soo in twee distincte reysen een goet aental overgekomen Engelse conveyeerden na 't Princen Leger.

Van de Infantery waren op de Schans over *Rees*, daer maer eene Compagnie in lagh tot besettinge, gecommandeerd van yder uyt de Stadt 15. Man, dat te samen 't Guarnisoen aldaer niet weynigh verswackte: *Soo dat in 't geheel geen 400. effective Koppen overbleven*, latende aen 't oordeel van Krijghskundige, of tot nodige besettinge, en een vigoureuse defensie, *wel niet soo veel duysenden hadden vereyscht geweest: daer ter contrary weynigh tijds te vooren, tegens de diere protestaticen van den Gouverneur, met beoorlijk Patent, waren uytgetrocken de Compagnien van den Sergeant Major Hardenbroeck, Noté, Gerverskop, Carpenter, Oudensteyn, Soligeau, en Okkinga. zynde in plaats van die 7, alleen weer ingekomen die van de Capiteynen Halard en Geelvinck.*

2.

In 't Magazijn manqueerde Stormkranffen, Sprinktonnen, Vuermuysers, groote Granaten, (zijnde de Hand-granaten oock in jaren en dagen niet gevisiteert,) en meer andere Vuur-wercken en behoeften, in gelijcke occasie vereyscht, *en by particuliere Memoryen aen haer Ed. Mog. overgesonden.*

3.

Waren alle Batteryen te hoogh, moesten gesoncken, en de Borstweeren verswaert worden, gelijk dan den Commijs Lobbrecht eerst daer toe geauthoriseert wierdt weynigh dagen voor d' afkomst van den Vyandt.

4.

De Ravelijns voor de Val, Del, en Rhijn-poorten, de respectie Halve-manen, en drie overige Hooren-wercken, noch sonder Borstweeren, schijn van defensie, en *in 't eygenste postuur alsje door meer als een twintigh-jarigh misbruyck tot Thuynen, Lusthoven, en Meloen-bedden vervallen waren.*

5.

Noch kost den Vyandt door de Grachten van de verlatene Buytenwercken, onder faveur van d' oneffene aerde van andere nogh niet te regt gerafeert, en door de Landtweer, waer door de Grachten voormaels plaghten gespijghd te worden met water, sonder geflanqueert te zijn uyt de wallen, als by forme van Loop-graven naderen tot op de Contrescarp en de Stadts Grachten.

6.

De Wallen van de Stadt selfs waren wel begoft te beleggen met Stormpalen, dan nogh niet besturven, ja selfs op de meeste heltt noch niet voltrocken, nogh aengevuld met een behoorlijk gewicht van Aarde.

7.

Waren de Grachten doorgaens, immers op de meeste plaetsen foo droogh, dat men daer sonder een voet nat te maken, sou hebben-kunnen doorgaen: en gelijk op instantie van den Gouverneur was goetgevonden, om onder en boven de Stad met een nieuwe inventie van Meulens, het water uyt den Rhijn te brengen in de Stadts-grachten, foo was sulcks van den Raedt van State aen den Heer Tresorier Burgh aen de handt gegeven, doch te laet in 't werck gesteldt.

eyn-

Eindelijk was aen de Water- en Rhijnkant de Muer bouwvalligh, meest sonder Galdery, en doorgaens weynigh of niet gesien, uyt andere leden van de Fortificatie, waerom dan sonder kosten van den Staet den Gouverneur met haest, en soo veel de presse lijden kon, daer had doen opwerpen een Tenaille, &c.

Dit is soo kort en eenvoudigh na waerheydt al het gheen voor, in omtrent de Belegeringe van Rees is voorgevallen, gelijk ick tot dien eynde my gedraegh, aen de notoire kennisse soo van Officieren en Soldaten, als van de Magistraet en Borgers derselver Stadt, sonder dat ik eenige reden of oorfaeck ter werelt gehadt heb, om dit op te stellen en uyt te geven, als om den bescheyden Leser in sijn curieufheyt te voldoen, en veel menschen die qualick geïnformeert, of door eygen voor-oordeel misleyt sijn te disabuseren, met præsentatie, dat ick des noodt zijnde ten allen tijden dit Journael bereyt ben nader te verifiseren, terwijl ick ben en blijf in verwagtinge, dat van het gepasseerde voor, in omtrent andere veroverde Steden en Forten, mede een onpartijdigh verhael in 't licht sal gebracht werden door de geen, die d'actien bygewoont en haer werck gemaect hebben, om alles naukeurigh t'onderfoecken, gelijk ick dan niet gestelt heb als het geen van my selfs gesien, of anders met irreprochable getuygen bewesen is, en noch bewesen sou kunnen werden. Vaert wel, leeft langh en oordeelt bescheydentlick.

F I N I S.

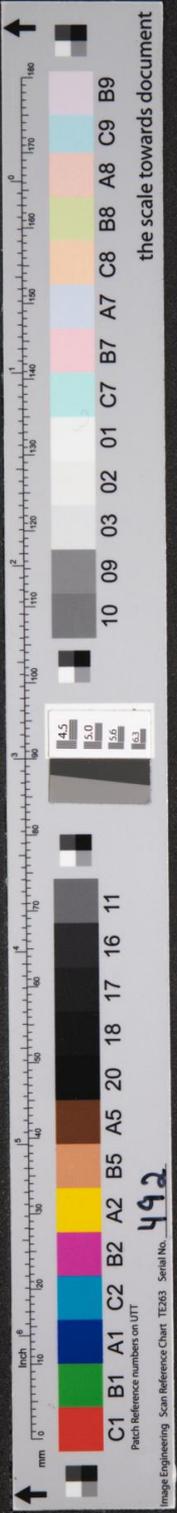
Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mostly illegible due to fading and bleed-through.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mostly illegible due to fading and bleed-through.

000614

1111

MBL 000614

Rhijkant de Muer bouwvalligh,
weynigh of niet gesien, uyt andere
honder kosten van den Staet den
presse lijden kon, daer had doen

erheydt al het gheen voor, in en
voorgevallen, gelijk ick tot dien
ennisse soo van Officieren en Solda-
derfelver Stadt, sonder dat ik eenige
p, om dit op te stellen en uyt te ge-
ijn curieufheyt te voldoen, en veel
of door eygen voor-oordeel misleyt
dat ick des nootd zijnde ten allen
verifieren, terwijl ick ben en blij in
voor, in en ontrent andere verover-
ijidigh verhael in 't licht fal gebracht
oygewoont en haer werck gemaect
foecken, gelijk ick dan niet gestelt
of anders met irreprochable getuy-
konden werden. Vaert wel, leeft

I 9.